

მწვანე მენეჯმენტი და მისი გამოწვევები ქართული კომპანიებისთვის Green management and its challenges for Georgian companies

დავით ჩახვაშვილი - საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი

სოფიკო ცერცვაძე - საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი

Davit Chakhvashvili - Georgian National University

Sopiko Tsertsvadze - Georgian National University

აბსტრაქტი: მწვანე მენეჯმენტი პოპულარობის პიკს აღწევს განვითარებულ ქვეყნებში და მსოფლიო კორპორაციების უმეტესობა მაქსიმალურად ცდილობს უმოკლეს დროში მთლიანად გადავიდეს მწვანე ბიზნესზე, თუმცა განვიხილოთ რა სიტუაცია არის ამ მხრივ განვითარებად ქვეყნებში, კონკრეტულად კი საქართველოში. ადგილობრივი მსხვილი და მცირე კომპანიები შეძლებისდაგვარად ცდილობენ საკუთარი საქმიანობა მოარგონ ამ ტენდენციას, საკუთარ თავზე იღებენ სოციალურ პასუხისმგებლობას საზოგადოებისა და გარემოს წინაშე და მათი მხრიდან არის მცდელობები, რომ წვლილი შეიტანონ ქვეყნის გარემოს გაუმჯობესებაში. განვიხილავთ რამდენიმე კომპანიას, რომლებიც გამოდიან მწვანე ინიციატივებით.

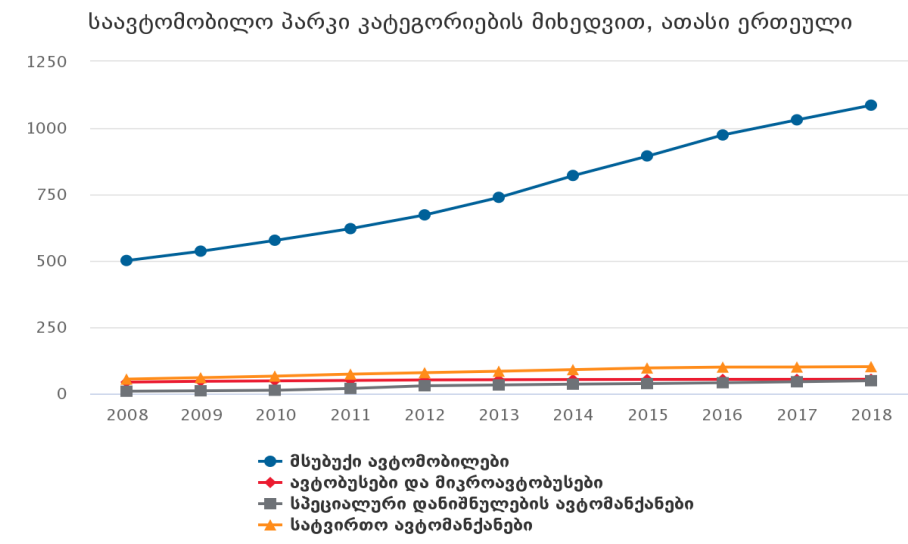
Announcement: Green management is gaining peak popularity in developing countries, and the abundance of peace corporations is becoming more and more likely to be overshadowed by green business, but you can see a growing number of emerging countries. Local companies, large and small, grow to maximally adapt their activity to these tendencies, lack social accountability in the face of the environment and surround the environment with fear and attachment to the force. I consider several companies, which are involved in environmental initiatives.

ძირითადი ტექსტი: გარემოსდაცვით საკითხებზე ჰაერის დაბინძურება საქართველოში ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა არის. მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის(WHO) ¹2016 წლის ანგარიშის თანახმად ჰაერის დაბინძურების გამო ყოველ 100ათას მოსახლეზე 292 ადამიანი

¹file:///C:/Users/hgfg/Desktop/%E1%83%9E%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90/9789241565264_eng.pdf (124)

ილუპებოდა, ხოლო 2018 წლის ანგარიშში² ეს მონაცემები ფაქტობრივად განახევრებულია და 101 შეადგენს, თუმცა სასურველია ამ მონაცემების კიდევ უფრო შემცირდება. საქართველოში 2019 წელს NDI³-ს მიერ ატარებულმა კვლევამ⁴ აჩვენა, რომ ჰაერის დაბინძურება ისევ პრობლემა(58%) არის, უშუალოდ ქალაქების დაბინძურების მაჩვენებლით ლიდერობდა თბილისი(76%) ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ საზოგადოება უფრო მეტად არის დაინტერესებული გარემოსდაცვით საკითხებზე, ვიდრე ეს რამდენიმე წლის წინ იყო, რა თქმა უნდა ამაში ისეთი კომპანიების წვლილი დიდია, რომლებიც გადავიდნენ ეკო ბიზნესზე და მისი ცნობადობის ამაღლებაზე საზოგადოებაში, სულ უფრო იზრდება მომხმარებლთა რიცხვი, რომელთათვისაც ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტებისა და მომსახურების მიღება პრიორიტეტულია.

საქართველოში ავტომობილების რაოდენობა მნიშვნელოვნად იზრდება და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით⁵ თუ

² <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272596/9789241565585-eng.pdf?ua=1> (70)

³ <https://www.ndi.org/eurasia/georgia>

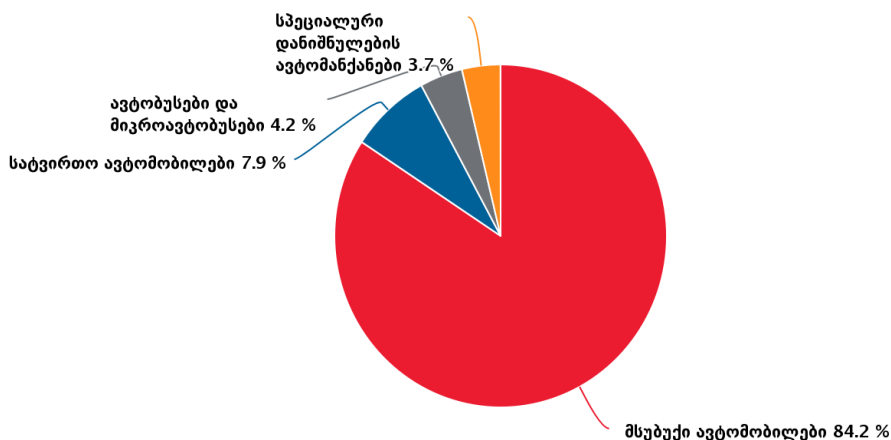
⁴ <https://oc-media.org/ndi-air-pollution-top-environmental-concern-in-georgia/>

⁵ <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/565/garemosdatsviti-indikatorebi>

2008 წელს საავტომობილო პარკში 500,9 ათასი მანქანა იყოს 2018 წელს რაოდენობა 1085,8 ათასს შეადგენდა. რაც შეეხება მათ პროცენტულ გადანაწილებას მსუბუქი ავტომობილების წილი 84,2%-ს შეადგენს.

უმეტესობა ავტომობილების საწვავზე და გაზზე მომუშავეა, რაც ლოგიკურია მიანიშნებს რომ ჰაერის ძირითადი დამაბინძურებლებად სწორედ ამ ტიპის სატრანსპორტო საშუალებები ევლინება საზოგადოებას, ამის შესამცირებლად კი თანდათან იზრდება მოთხოვნა ჰიბრიდულ და ელექტრო მანქანებზე, იაპონია ერთ-ერთი პირველია ვინც გადავიდა ამ ტიპის მანქანების გამოყენებაზე და სწორედ მათი Toyota Prius არის დღეს დღეისობით ყველაზე პოპულარული და გამოყენებადი ჰიბრიდული მანქანა საქართველოში.

საავტომობილო პარკის განაწილება კატეგორიების მიხედვით, 2018 (%)

სულ ცოტა ხსნის წინ საქართველოს ბაზარზე გამოჩნდა კომპანია “AIGROUP”⁶, რომლებიც დაკავებული არიან Car-sharing და საზოგადოებას სთავაზობენ სხვადასხვა ბრენდების ელექტრო მანქანებს და ასევე მის

⁶ <https://aigroup.ge/ka/>

დამტენ მოწყობილობებს, კომპანიას ასევე გრძელვადიან მიზნებში გაწერილი აქვს პირველი ელექტრო მანქანის წარმოება საქართველოში, რაც ნამდვილად შესანიშნავი მწვანე ინიციატივა არის, ამას გარდა კომპანიის მთავარი მიმართულებაა მზის ელექტრო სადგურები და პანელები, განახლებადი ენერგიის მისაღებად, AIGROUP მთავარი კრეალო „ვებმარებით საქართველოს ეკოლოგიას და ჯანდაცვას და ვხდებით მსოფლიო ტენდენციის ნაწილი“. ამ კომპანიის გარდა ამავე მიმართულებით ვითარდება E-Space.

ავტონდუსტრიასთან ერთად სამშენებლო კომპანიებიც არანაკლებ ნეგატიურ ზემოქმედებას ახდენენ გარემოზე, ამიტომაც ისინიც მაქსიმალურად ცდილობენ გადავინენ მწვანე ბიზნესზე, მაგალითისათვის კომპანია ⁷ „ლისი დეველოპმენტი“, რომელიც საზოგადოებას სთავაზობს „მწვანე ქალაქს“, ეკო მასალებით აშენებულ საცხოვრებელ სახლებს და ტერიტორიაზე მოსახლეობას სთავაზობენ ელექტრო დამტენებს, ამას გარდა კომპანია აგროვებს წვიმის წყალს, რომელსაც შემდგომში იყენებენ მოსარწყავად, ასევე მოსახლეობას ენერგოეფექტურობის წყალობით შესაძლებლობას აძლევენ დაზოგონ გადასახადების დაახლოებით 30% და მათი მთავარი კონცეფცია არის 20/80, რაც გულისხმობს, რომ მთლიანი ტერიტორიის მხოლოდ 20% არის საცხოვრებელი ზონა, დანარჩენი 80% კი გამოყენებულია გამწვანებისთვის და რეკრეაციული ზონების მოსაწყობად. ლისი დეველოპმენტს აქვს მიღებული რამოდენიმე ჯილდო და მათ შორის უახლესია ⁸ “International Property Award, Best Residential Development-Lisi Green Tower 2018-2019”. სასურველი იქნება, რომ რაც შეიძლება მეტი და მეტი სამშენებლო კომპანიები გადავიდნენ მწვანე მენეჯმენტზე.

კვების ინდუსტრიას რაც შეეხება ამერიკასა და ევროპაში ეკო-პროდუქტებზე მოთხოვნა გაცილებით დიდია, ვიდრე ჩვეულებრივზე, შედარებით ძვირი ფასის მიუხედავად. ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების მოხმარებით უფრო ხილდებიან როგორც საკუთარ ჯანმრთელობას, ასევე გარემოს, რადგან მსგავსი პროდუქტების

⁷ <https://greentown.lisi.ge/ka>

⁸ <https://greentown.lisi.ge/ka/awards>

მწარმოებელი კომპანიები ნაკლებ ნეგატიურ გავლენას ახდენენ ბუნებაზე. ეს ტრენდი საქართველოში ჯერ არც თუ ისე პოპულარულია, თუმცა არსებობს მომხმარებლების გარკვეული კატეგორია, რომელთათვისაც ეკო პროდუქტების შეძენა და მოხმარება პრიორიტეტულია და ვარაუდობენ რომ რიცხვი დროთა განმავლობაში მნიშვნელოვნად გაიზრდება, ამიტომაც ქართული კომპანიები უნდა ეცადონ, რომ მომხმარებლებს შესთავაზონ ადგილობრივი ბიო პროდუქტები, რადგან დღეს მსგავსი ტიპის პროდუქტების უმეტესობა იმპორტირებულია. ამ დროისთვის⁹ „კავკასერტის“ მონაცემებით ¹⁰საქართველოში 2020 წლის 6 მაისის მდგომარეობით 61 საწარმოს/მეწარმეს აქვს ბიო სერთიფიკატი.

რამდენიმე კომპანია, რომელიც საქართველოში ეკო-პროდუქციას აწარმოებს მაგალითისთვის „BIO ნათია“- რძისპროდუქტები, „ჭერბია“- მწვანელი და ბოსტნეული, „ბიუბიუ“-ხორც პროდუქტები, „ჩიკორი“, რომელიც დაკავებულია ეკოლოგიურად სუფთა ხილის ჩირების წარმოებით. სათამაშოების მიმართულებით რამდენიმე სტარტაპ პროექტია „დიმარი“, „ჯეოთოიზ“, „შპს ხოხბის ცრემლები“- მევენახეობა ღვინის წარმოება და ა.შ. ამ ეტაპზე კომპანიების რაოდენობა არც თუ ისე მცირეა თუმცა მათი რაოდენობის გაზრდა მოსალოდნელია.

ცოტახნის წინ შემოვიდა საქართველოს ბაზარზე ჰიპერმარკეტების ქსელი „აგროჰაბი“, რომელიც მხოლოდ ISO¹¹ სერთიფიცირებულ პროდუქტებს ყიდის.

საქართველოს სამომხმარებლო ბაზარზე, რაც უფრო მეტი ადგილობრივი კომპანია ჩაერთვება ეკოლოგიურად სუფთა წარმოებაში და გადაერთვება მწვანე მენეჯმენტის პრინციპებზე, გარემოზე ნეგატიური ზემოქმედების შემცირების პარალელურად გაიზრდება მომხმარებლებისთვის ეკო პროდუქტების მიწოდებაც. აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ადგილობრივ დონეზე ბიო წარმოების გაზრდასთან ერთად

⁹ „კავკასერტი“ ახორციელებს ადგილობრივი პროდუქტების ბიო სერთიფიცირებას.

¹⁰http://caucascert.ge/files/Register_060520Ge.pdf

¹¹ <https://www.iso.org/home.html>

გაიზრდება კონკურენცია ადგილობრივ და იმპორტირებულ საქონელს შორის, რაც მომხმარებელს მისცემს არჩევანის მრავალფეროვნებას. შედეგად ეკოლოგიურად სუფთა წარმოება პირდაპირ თუ ირიბად იმოქმედებს, როგორც ქვეყნის ეკონომიკასა და საზოგადოებრივ კეთილდღეობაზე, ასევე გარემოს დაბნძურების ხარისხსაც შეამცირებს.

მწვანე ბიზნესით დაინტერესებული მხარეები: მწვანე მენეჯმენტის ძირითადი მიმართულებები¹², რომლებიც აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული, როგორც სახელმწიფოს ისე კერძო სექტორის მიერ.

მწვანე ბიზნესის მთავარი მიმართულებები	განახლებადი ენერგია (მზის, ქარის, გეოთერმული, ტალღების)
	მწვანე შენობები (ეკო პროდუქტები და მასალები, ენერგოეფექტურობა)
	სუფთა ტრანსპორტი (ჰიბრიდული და ელექტრო ავტომობილები, ალტერნატიული საწვავი)
	წყლის მენეჯმენტი (წყლის და წვიმის გამწმენდი სისტემა, შიდა წყლის ლანდშაფტი, წყლის გამოყენება)
	ნარჩენების მართვა (უტილიზაცია, მუნიციპალური ნარჩენების გამოყენება, გაწმენდა)
	მიწის მართვა (ორგანული სოფლის მეურნეობა, ურბანული ტყეები და პარკები, ტყეების განაშენიანება)

საქართველოს გარემოს გაუმჯობესებისათვის სავალდებულოა ზემოთხსენებული ფაქტორების გაუმჯობესება და რა თქმა უნდა მთავარი როლი გარემო მდგომარეობის გაუმჯობესებაში სახელმწიფომ უნდა ითამაშოს, მათთვის პრიორიტეტი უნდა იყოს ეკოლოგიურად სუფთა გარემოს შექმნა საკუთარი ქვეყნის მოქალაქეებისათვის, ამისათვის საჭიროა სხვადასხვა სახის სახელმწიფო პროგრამები, რეგულაციები და თუნდაც

¹²<http://www.eiec.gov.ge/%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/%E1%83%9B%E1%83%AC%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90.aspx>

საჩქეიები არა ეკო მეგობრული საქმიანობის განხორციელებისათვის სხვასასხვა კომპანიებისა და თუნდაც ფიზიკური პირების მიმართ, თუმცა მხოლოდ სახელმწიფო ვერაფერს გახდება, თუ მოქალაქეებიც არ აიღებენ საკუთარ წილს პასუხისმგებლობას, წინააღმდეგ შემთხვევაში ნებისმიერი სახის გზას მიმართვენ, რათა გვერდი აუარონ რეგულაციებს, გამოსავალი ამ შემთხვევაში თვითშეგნების ამაღლებაა.

საზოგადოების მხრიდან ინტერესი გარემოსდაცვით პრობლემებზე თანდათანობით იზრდება, საკმაოდ აქტუალური საკითხია ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება, ამის გამო შეიქმნა პორტალი, რომელიც აკონტროლებს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხს (www.air.gov.ge), სადაც ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს შეუძლია ნახოს ქალაქებისა და რეგიონების მიხედვით რა მდგომარეობა არის. ამ საიტზე ხდება მონაცემების ყოველდღიური განახლება, ასევე შესაძლებელია ჯანდაცვითი რეკომენდაციების მიღება და იმის გაგება ყველაზე მეტად რა აზინძურებს გარემოს და როგორ არის შესაძლებელი სუფთა ჰაერის შენარჩუნება.

2019 წლის 20 დეკემბერს სახელმწიფომ მიიღო კანონი¹³ „განახლებადი ენერგიის წარმოებისა და გამოყენების წახალისების შესახებ“, სადაც დეტალურად არის განხილული სამოქმედო გეგმა და განვითარების პერსპექტივები მომავალი 10 წლის განმავლობაში და ერთი-ერთი მთავარი მიზანი ამ სტრატეგიის არის „ენერგიის მთლიან საბოლოო მოხმარებაში განახლებადი წყაროებიდან მიღებული ენერგიის წილი შეადგენდეს 35%-ს“, დღეს ეს მაჩვენებელი 29%-ს შეადგენს.

გარემოზე სერიოზულ ზიანს სხვადასხვა სამშენებლო სამუშაოები ახდენენ, იქნება ეს საცხოვრებელი სახლების, სტადიონების, საკონცერტო დარბაზებისა თუ სხვადასხვა დანიშნულების შენობა-ნაგებობების კონსტრუქცირება, მშენებლობა. სამშენებლო კომპანიებს საჩქეიები დაუწესდება ამტვერებადი მასალების სველი მეთოდით არ დამუშავების შემთხვევაში(დაჭრა, დაფრქვა, დახევა და ა.შ),¹⁴ ფიზიკური პირი დაჯარიმდება 500 ლარის ოდენობით, ხოლო იურიდიული 1000 ლარით,

¹³ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4737753?publication=0>

¹⁴ https://projects.org.ge/news_view.php?id=105

განმეორებით შემთხვევაში 1000 და შესაბამისად 2000 ლარით, იგივე სანქციები გავრცელდება არასწორი ტრანსპორტირებისა და და ამტერებადი მასალების შეფუთვის გარეშე განთავსების გამო. ასევე რეკომენდირებულია, რომ ყველა სამშენებლო კომპანია, რომელიც თავის საქმიანობას ახორციელებს ადგილობრივ ბაზარზე, მაქსიმალურად სწრაფად გადავიდნენ ეკოლოგიურად სუფთა მასალების გამოყენებაზე.

სახელმწიფომ გაატარა რეგულაციები ავტოპარკის გაახალგაზრდავების მიზნით:¹⁵ რაც გულისმობს, რომ აქციზის გადასახადი 10 წლის ზემოთ ავტომობილებზე გაორმაგდა, 14 წლის ზემოთ კი გასამმაგდა. 2016 წლიდან ჰიბრიდული ავტომობილების გადასახადი, რომელთა ასაკიც 6 წელზე ნაკლებია 60%-ით შეამცირა, ხოლო ელექტრომანქანები თავისუფლდებიან აქციზის გადასახადისგან.

ამ რეგულაციებმა შედეგი გამოიღო და 2018 წლის მონაცემებით 3-ჯერ შემცირდა ბენზინზე მომუშავე ავტომობილების ქვეყანაში შემოყვანა, ვიდრე ეს 2015 წელს იყო, ამასთან ჰიბრიდული ავტომობილების იმპორტი 20-ჯერ გაიზარდა, რაც შეეხება ელექტრო მანქანებს, მათი პოპულარობის ტენდენცია სულ უფრო იზრდება თუ 2016 წელს ქვეყანაში იმპორტირებული ელექტრომანქანების რიცხვი 32 შედგენდა, 2017 წელს- 812, ხოლო 2018 წელს 592 იყო.

საქართველოს კანონი¹⁶ „წყლის შესახებ“ გულისხმობს: „საქართველოს კონსტიტუციით ადამიანის ჯანმრთელობისთვის, უსაფრთხო გარემოს უზრუნველსაყოფად, საზოგადოების ეკოლოგიური და ეკონომიკური ინტერესების შესამაბისად, ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით სახელმწიფო უზრუნველყოფს გარემოს დაცვას და შესაბამისად გარემოს შემადგენელი ძირითადი კომპონენტის-წყლის დაცვას“.

¹⁵http://air.gov.ge/pages/4/6?news_event_id=3&fbclid=IwAR3IDXBKAnIOWpQSYLbRRzpTvPVvMpBolx_nq6B3G-7wicLwxpgCURaCY

¹⁶ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33448?publication=23>

წყალი ერთ-ერთი ყველაზე საჭირო ბუნებრივი რესურსია, რომელიც საქართველოს ეკონომიკის განვითარებისთვის აუცილებლობას წარმოადგენს, ამიტომ მაქსიმალურად უნდა მოხდეს წყლის დაცვა და მისი რაციონალური გამოყენება. მის დაცვაზე გატარებული რეფორმები ფინანსდება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, აუცილებელია წყლიდან იმ მავნე ნივთიერებების გამოდევნა, რომელმაც შესაძლოა ზიანი მიაყენოს, როგორ ადამიანის ჯანმრთელობას ისე წყლის ეკოსისტემას, აკრძალულია წყალში ნებისმიერი სახის ნარჩენების მოხვედრა და რეკომენდირებულია წვიმის წყლის შეგროვება და სარწყავი მიზნებისთვის მისი გამოყენება.

საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის“ შესახებ¹⁷: მთავარი ამოცანებს წარმოადგენს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვა, ნარჩენებისა და მათი უარყოფითი ზეგავლენის შემცირება, ასევე ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმის შემუშავება და მათი ეფექტური გამოყენება. ისეთი ტიპის ნარჩენების, რომელთა გადამუშავება ფაქტობრივად შეუძლებელია, უნდა განთავსდეს ნაგავსაყრელზე, კატეგორიების მიხედვით:

- სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელი
- არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელი
- ინერტული ნარჩენების ნაგავსაყრელი

„ნაგავსაყრელების მოწყობა, მოვლა და ოპერირება“ კი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

ზოგიერთი რეკრეაციული ზონა გადაქცეულია ნაგავსაყრელად, რაშიც დიდი წილი პასუხისმგებლობა საზოგადოებას აკისრია, სხვადასხვა პარკების, სკვერების, და დასასვენებელი ადგილების მთავარი დამაბინძურებელი სწორედ ადამიანია, რომლებიც ნაგავს არა ურნაში, არამედ პირდაპირ ადგილზე აგდებენ, მიზეზად კი ურნების ნაკლებობას ასახელებენ. საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობის ამალეებაში თავისი

¹⁷ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2676416?publication=9>

წილი მედიასაც ეკუთვნის, რომლებმაც რეგულარულად უნდა ახსენონ მოქალაქეებს რა შედეგები შესაძლოა მოყვეს მათ ქმედებებს.

ქვეყნისთვის და საზოგადოებისთვის აუცილებელია, რომ მოხდეს რეკრეაციული ზონების და ტყე-პარკების გადარჩენა, რადგან ძირითად შემთხვევებში, ამ ადგილებს სხვადასხვა სახის მშენებლობებისთვის იყენებენ, არამარტო თბილისში, არამედ მთელ საქართველოშიც.

კერძო და სახელმწიფო სექტორმა უნდა იმუშაოს ერთობლივად გარემოს გაუმჯობესებისათვის, თუმცა საზოგადოების ქმედებები ამ პროცესებში საკმაოდ მნიშვნელოვანია, საკუთარი სურვილით და არა სანქციების შიშით უნდა გაითვალისწინონ რჩევები და დაემორჩილონ დაწესებულ რეგულაციებს, მათ გარეშე შეუძლებელია ისეთი შედეგის მიღება, რომელიც არცერთ მხარეს არ დააზარალებს და მათ შორის არც გარემოს.

განვითარების პერსპექტივები და რეკომენდაციები: მიუხედავად იმისა, რომ მწვანე მენეჯმენტი მსოფლიოში ფართოდ გავრცელებულია, ის ჯერ კიდევ განაგრძნობს განვითარებას და ახალი ბიზნესს სექტორების ათვისებას, რომელიც მაქსიმალურად მოერგება ეკო-მენეჯმენტს და იზრუნებს გარემოსა და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე.

საქართველოშიც ეს მიმართულება თანდათანობით ვრცელდება და ვითარდება, ვინაიდან კომპანიების მხრიდან სულ უფრო და უფრო მეტი დაინტერესებაა მწვანე მენეჯმენტის მიმართ. პატარა კომპანიები, რომლებიც ახლა შედიან ბაზარზე შეუძლიათ პირდაპირ ეკო ბიზნესით გააცნონ თავი საზოგადოებას, ზოგიერთი მწვანე საქმიანობა სულაც არ საჭიროებს განსაკუთრებულ ფინანსურ რესურსებს და დასაწყისისთვის მცირე მწვანე იდეის განხორციელებაც შესაძლებელია.

ეკო მენეჯმენტი მოიცავს სამეწარმეო საქმიანობას, რომელიც გარემოს დაბინძურების პრევენციას უზრუნველყოფს, ამ დროს გამოიყენება რესურსებისა და გარემოსდაცვითი განსხვავებული ტექნოლოგიები, მაგ: ბიოტექნოლოგიები. ასევე იღებენ და მიმართავენ სხვადასხვა სახის ზომებს გარემოზე ნეგატიური ზეგავლენის შესამცირებლად, რაც მოიცავს: გადამუშავებას, მწვანე ენერგეტიკას, „ჯანსაღ“ წარმოებას, როგორც საკვები

პროდუქტების, ისე სამშენებლო მასალების, ასევე ნარჩენების უტილიზაციას და ეკო პარკების მშენებლობას.

მწვანე ბიზნესი საქართველოში ახალგაზრდა მიმართულებაა, ამიტომ არის მრავალი თავისუფალი ნიშა, რომელიც შეიძლება დაიკავონ და წარმატებით განახორციელონ, რა თქმა უნდა კომპანიებმა უნდა დაიწყონ იმ საქმიანობიდან, რომელშიც ერკვევიან და არიან კომპეტენტურები.

ბიზნეს მიმართულებების უმრავლესობა ადვილად გადასაწყობია ეკო მენეჯმენტზე. მაგალითად დასუფთავების მომსახურების ბაზარზე, მომხმარებლისთვის ჩვეულებრივი დასუფთავების ნაცვლად შესაძლებელია ეკო-მომსახურების შეთავაზება, სასურსათო მაღაზიის ასორტიმენტი შეიძლება შეიცვალოს და განახლდეს მხოლოდ სერტიფიცირებული პროდუქტებით, ასევე (ბიზნეს სუბიექტს აქვს შესაძლებლობა დააფუძნოს ისეთი ტურ-კომპანია, რომელიც მხოლოდ „მწვანე“ ტურებს დაგეგმავს.

იდეის არჩევისას აუცილებლად გასათვალისწინებელია ბიზნესისთვის საჭირო პირობები, იმ რეგიონში სადაც უნდა განხორციელდეს საქმიანობა, ასევე წინასწარ არის ჩასატარებელი კვლევა, რომელიც დაადგენს როგორი მოთხოვნა აქვს კონკრეტულ ქალაქში პროდუქტს და მომსახურებას, ვინ არის მათი მიზნობრივი სეგმენტი, ამას გარდა გასაანალიზებელია საკუთარი შესაძლებლობები, როგორც ინვესტორი, ორგანიზატორი და სპეციალისტი. კომპანიები, რომლებიც აპირებენ მწვანე მენეჯმენტზე გადასვლას უნდა გაითვალისწინონ იმ ორგანიზაციების რეკომენდაციები, რომელბმაც წარმატებით განახორციელეს მწვანე ბიზნესი.

აღნიშნულიდან გამომდინარე ჩატარდა კვლევა¹⁸, სადაც კომპანიები რეკომენდაციას უწევენ ეკო მენეჯმენტს და მათი ბიზნეს საქმიანობის მთავარი მიზანი და მოტივაციის მიმცემი ფაქტორი არის: ეკოლოგიური გარემოს გაუმჯობესება, ლოიალური მომხმარებლების გაჩენა,

18

https://docs.google.com/forms/d/1FBMFmsnJcIXOfUUD72K_B4TNyI9khLmGPfLAHJRI dp8/edit

კვლევაში გამოყენებული კითხვების შესახებ დეტალური ინფორმაცია მითითებულია დანართში 1

კონკურენტული უპირატესობის მოპოვება, საზოგადოებისთვის უკეთესი პროდუქტის/სერვისის შეთავაზება, საზოგადოებასა და გარემოზე დადებითი გავლენის მოხდენა.

გამოკითხული კომპანიები კონკურენტებთან შედარებით მომხმარებელს თავაზობენ თანამედროვე სტანდარტების მიხედვით აშენებულ ეკო-მეგობრულ საცხოვრებელ ფართებს, ასევე მაქსიმალურად ცდილობენ მოერგონ საზოგადოების სურვილებსა და საჭიროებებს. Car-sharing-ის კომპანია მომხმარებელს სთავაზობს მათზე მოქნილ სერვისებს და მათი მთავარი მიზანია მომხმარებელმა დაზოგოს დრო და ფინანსები. მწვანე მენეჯმენტზე გადასვლით კომპანიების მომხმარებელთა რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა, რაც შეეხება რატომ არის ბიზნესისთვის ხელსაყრელი იყოს ეკოლოგიურად პასუხისმგებელი: საზოგადოებაში სარგებლობენ მეტი პოპულარობით, იზრდება კომპანიის ცნობადობა, ძლიერდება ბრენდი და იქმნიან კარგ რეპუტაციას, მცირდება კომპანიის დანახარჯები, სახელმწიფოსგანაც შედარებით მეტი ხელშეწყობა აქვთ ეკო კომპანიებს.

სახელმწიფოს რეფორმები და რეგულაციები ხელს უწყობს კომპანიებს განახორციელოს მათი საქმიანობა. რაც შეეხება იმას თუ რა უპირატესობები გააჩნია მწვანე მენეჯმენტს და რა დაბრკოლებების წინაშე დადგნენ კომპანიები მისი განხორციელების დროს: სამშენებლო კომპანიის მიერ წარმოებული პროდუქტი არ არის მიმართული გარემოს დაბინძურებისკენ, მომხმარებელზე ზრუნვის შედეგად იზრდება ნდობის ფაქტორი, იზრდება კომპანიის როლი საერთო გლობალურ კეთილდღეობაში წვლილის შეტანის მხრივ, კომპანიამ შეძლო თანამედროვე სტანდარტების დანერგვა, რაც გულისხმობს შესამაბისი ტექნიკის, აპარატურისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებას, რამაც გაზარდა როგორც საქმის ეფექტიანად წარმოების შესაძლებლობა, ასევე ახალ საფეხურზე აიყვანა უსაფრთხოების სტანდარტები. Car -sharing-ს რაც შეეხება ეს კომპანია მაქსიმალურად ცდილობს შეამციროს გარემოს დაბინძურება და მათი მთავარი უპირატესობა სწორედ ელექტრო და ჰიბრიდული ავტომანქანების შეთავაზებაა საზოგადოებისთვის. დაბრკოლებები რა თქმა უნდა ამ კომპანიებსაც შეექმნათ: გარემოზე მორგება საჭიროებს დიდი დაგეგმარებისა და დაპროექტების პროცესს, რომლის დროსაც

აუცილებლად უნდა გათვალისწინდეს არაერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც ეხება ეკოლოგიას. აღნიშნული ფაქტი მოითხოვს გარკვეულ დროს და სიზუსტეს და ასევე სხვადასხვა სირთულის კვლევის ჩატარებას, რათა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედება.

გამოკითხული ორგანიზაციები თვლიან რომ საზოგადოებამაც უნდა აიღოს საკუთარი წილი პასუხისმგებლობა და დაეხმაროს სახელმწიფოსა და ბიზნესს ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში. რაც შეეხება მათ მიერ გაცემულ რეკომენდაციებს მომავალი მწვანე კომპანიებისთვის: მწვანე მენეჯმენტზე გადასვლისას თითოეულმა კომპანიამ უნდა გაითვალისწინოს, რომ მომხმარებლის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების პარალელურად აუცილებელია ეკოლოგიაზე უარყოფითი ზემოქმედების შემცირება, საჭიროა აუცილებლად დანერგონ მსოფლიოში აღიარებული თანამედროვე სტანდარტები და შემდგომ იხელმძღვანელონ ამ სტანდარტებით, რათა მიიღონ მწვანე მენეჯმენტის სტატუსი და რაც მთავარია ეკო ბიზნესის პრინციპების დროს საჭიროა გამჭირვალობა და გარემოზე ზრუნვის პასუხისმგებლობის სრულად გათვითცობიერება, რათა მომავალმა მწვანე კომპანიებმა საკუთარი საქმიანობის წარმატება განსაზღვრონ არამარტო შემოსავლების არამედ გარემოსა და ადამიანებზე ზემოქმედების მხრივაც.

დასკვნა: დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მწვანე მენეჯმენტი აუცილებელია დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე და შესაბამისად ამას აცნობიერებენ ორგანიზაციები და მაქსიმალურად ცდილობენ უმოკლეს ვადაში გადავიდნენ ეკო-მენეჯმენტზე.

მწვანე ბიზნესის მომავალი გამოიყურება პერსპექტიულად და იძლევა იმედს, რომ კომპანიების ძალისხმევით გაუმჯობესდება ეკოლოგიური გარემოს მდგომარეობა, თუმცა რა თქმა უნდა მხოლოდ ერთი სექტორი ვერ შეძლებს ამას, თუ მას საზოგადოება და სახელმწიფო არ დაეხმარება.

კონცეფცია სწორი მიმართულებით ვითარდება საქართველოში, უკვე მასზე გადასული კომპანიები რეკომენდაციას უწევენ მწვანე მენეჯმენტს და შესაბამისად ქართულ ეკო ბიზნესს აქვს საკამოდ კარგი პერსპექტივები

მიადწიოს მაღალ მწვერვალებს და დაიკავოს ადგილი მსოფლიოს ეკო-
მეგობრული კომპანიების გვერდით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. https://www.researchgate.net/publication/330089504_Green_Management-Concept_and_Strategies Y. Loknath (გადამოწმებულია 01.02.2021)
2. <http://www.allresearchjournal.com/archives/2016/vol2issue1/PartI/2-1-35.pdf>(Hage Tam) (გადამოწმებულია 01.02.2021)
3. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813039268> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
4. <https://www.washingtonpost.com/business/2019/10/23/air-pollution-is-getting-worse-data-show-more-people-are-dying/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
5. <https://lautrecouleur.com/green-marketing-advantages-disadvantages/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
6. <https://study.com/academy/lesson/green-management-cost-effectiveness-benefits.html> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
7. <https://greencoast.org/advantages-of-going-green-help-the-environment/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
8. <https://www.norcalcompactors.net/9-companies-great-environmental-initiatives/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
9. <https://www.openbusiness.ru/biz/business/zelenyy-biznes/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
10. <http://www.new-management.info/issues/2008/2/195/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
11. <https://cutt.ly/myVgqLu> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
12. <https://cutt.ly/uyVgupc> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
13. <https://greeneconomics.org.uk/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
14. <https://cutt.ly/hyVgguL> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
15. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1549703 (გადამოწმებულია 01.02.2021)
16. კირვალიძე ნ. , ლომთათიძე ზ. -მწვანე ბიზნესის მხარდაჭერის სტრატეგია
17. <https://www.co2.earth/daily-co2> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
18. Peng, Y., & Lin, S. (2008). Local Responsiveness Pressure, Subsidiary Resources, Green Management Adoption, and Subsidiaries' Performance: Evidence from Taiwanese Manufacturers . Journal of Business Ethics
19. <https://fortune.com/2019/11/05/sustainability-marketing-consumer-spending/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)

20. https://www.who.int/health-topics/air-pollution#tab=tab_1
(გადამოწმებულია 01.02.2021)
21. <https://seoulsolution.kr/en/content/landfill-recovery-project-transformation-landfill-ecological-park> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
22. <https://www.ndi.org/eurasia/georgia> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
23. <https://oc-media.org/ndi-air-pollution-top-environmental-concern-in-georgia/> (გადამოწმებულია 01.02.2021)
24. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4737753?publication=0>
(გადამოწმებულია 01.02.2021)
25. https://projects.org.ge/news_view.php?id=105 (გადამოწმებულია 01.02.2021)
26. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33448?publication=23>
(გადამოწმებულია 01.02.2021)
27. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2676416?publication=9>
(გადამოწმებულია 01.02.2021)